

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 289/2025-21

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu Jany Baricovej a zo sudcov Miroslava Duriša (sudca spravodajca) a Miloša Maďara v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], zastúpeného JUDr. Michalom Feciľakom, advokátom, Jesenná 8, Prešov, proti rozsudku Krajského súdu v Prešove č. k. 18Co/2/2022-195 z 27. októbra 2022 a rozsudku Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 8Cdo/28/2023 z 30. októbra 2024 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Sťažovateľ označený v záhlaví tohto rozhodnutia sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 11. februára 2025 domáhal vyslovenia porušenia svojho základného práva vlastniť majetok podľa čl. 20 ods. 1 a 4 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a podľa čl. 11 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“), základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a podľa čl. 36 ods. 1 listiny, základného práva na zákonného sudcu podľa čl. 48 ods. 1 ústavy, práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) a práva pokojne užívať svoj majetok podľa čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dodatkový protokol“) rozhodnutiami krajského súdu a najvyššieho súdu namietanými v záhlaví tohto uznesenia. Sťažovateľ navrhuje zrušiť napadnuté rozhodnutia, vec vrátiť krajskému súdu na ďalšie konanie a priznať mu náhradu trov konania. Zároveň sťažovateľ navrhol, aby senát ústavného súdu podal návrh na začatie konania podľa čl. 125 ods. 1 ústavy.

2. Z ústavnej sťažnosti a príloh k nej priložených vyplýva, že žalobou z 30. novembra 2020 sa sťažovateľ domáhal určenia, že nehnuteľnosť – pozemok parc. [REDACTED] – zastavaná plocha a nádvorie vo výmere 127 m², k. ú. [REDACTED], zapísaná na [REDACTED], na ktorom sa nachádza stavba diaľnice D1 Prešov – Košice vo vlastníctve žalovaného Národnej diaľničnej spoločnosti a.s., Dúbravská cesta 14, Bratislava (ďalej len „žalovaný“), nie je zaťažený zákonným vecným bremenom v zmysle § 6 ods. 1 zákona č. 639/2004 Z. z. o Národnej diaľničnej spoločnosti

a o zmene a doplnení zákona č. 135/1961 Zb. o pozemných komunikáciách (cestný zákon) v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 639/2004 Z. z.“).

3. Okresný súd Prešov rozsudkom č. k. 7C/102/2020-155 zo 6. septembra 2021 žalobu sťažovateľa zamietol a taktiež aj návrh sťažovateľa na prerušenie konania a predloženie veci ústavnému súdu na rozhodnutie o súlade § 6 ods. 1 zákona č. 639/2004 Z. z. s čl. 20 ods. 4 ústavy.

4. Proti rozsudku súdu prvej inštancie podal sťažovateľ odvolanie.

5. O odvolaní sťažovateľa rozhodol krajský súd rozsudkom č. k. 18Co/2/2022-195 z 27. októbra 2022, ktorým potvrdil rozsudok súdu prvej inštancie, zamietol návrh sťažovateľa na prerušenie konania a žalovanému priznal nárok na náhradu trov odvolacieho konania.

6. Proti napadnutému rozsudku krajského súdu podal sťažovateľ dovolanie, v ktorom položil dovolaciemu súdu dve právne otázky, od ktorých posúdenia podľa sťažovateľa záležalo rozhodnutie vo veci samej, a to či inštitút zákonného vecného bremena podľa § 6 ods. 1 zákona č. 639/2004 Z. z. možno považovať za súladný s čl. 20 ods. 4 ústavy a tiež či v prejednávanej právnej veci má sťažovateľ naliehavý právny záujem na podanej určovacej žalobe.

7. Napadnutým rozsudkom sp. zn. 8Cdo/28/2023 z 30. októbra 2024 najvyšší súd ako dovolací súd dovolanie sťažovateľa zamietol ako nedôvodné.

II.

Argumentácia sťažovateľa

8. Podstatou argumentácie sťažovateľa je skutočnosť, že podľa jeho názoru sú napadnuté rozhodnutia arbitrárne a nepreskúmateľné.

9. Ťažiskovou argumentáciou sťažovateľa je skutočnosť, že zákonné vecné bremeno, ktoré vzniklo na jeho pozemku podľa zákona č. 639/2004 Z. z., je v rozpore s čl. 20 ods. 4 ústavy, podľa ktorého nútené obmedzenie vlastníckeho práva (rovnako ako vyvlastnenie) je možné iba v nevyhnutnej miere, vo verejnom záujme, a to všetko na základe zákona a za primeranú náhradu. Zákonné vecné bremeno podľa zákona č. 639/2004 Z. z. však už uvedené podmienky podľa sťažovateľa nespĺňa.

10. Sťažovateľ namieta, že zo strany konajúcich súdov došlo k rozhodnutiu v jeho právnej veci podľa ustálenej judikatúry týkajúcej sa náhrad za zákonné vecné bremeno, avšak sťažovateľ sa podanou žalobou nedomáhal primeranej náhrady za obmedzenie svojho vlastníckeho práva zákonným vecným bremenom. Sťažovateľovi bolo zrejmé, že v zmysle rozhodovacej praxe najvyšších súdnych autorít je akýkoľvek jeho nárok na náhradu za zákonné vecné bremeno podľa zákona č. 639/2004 Z. z. premlčaný. Podstatou podanej žaloby a jej petitu bolo presvedčenie sťažovateľa o tom, že jeho pozemok nie je zaťažený zákonným vecným bremenom podľa zákona č. 639/2004 Z. z. a z tohto dôvodu podal určovaciu žalobu.

11. Zo strany konajúcich súdov mu nebola daná riadne odôvodnená a zrozumiteľná odpoveď na otázku (ne)existencie naliehavého právneho záujmu na požadovanom určení.

12. Dovolací súd podľa sťažovateľa nevysvetlil, prečo a akým spôsobom súvisí neexistencia naliehavého právneho záujmu na podanej žalobe so skutočnosťou, že zákonné vecné bremeno má súvislosť s verejným záujmom (diaľnica ako všeobecne prospešná stavba).

13. Posúdenie (ne)existencie naliehavého právneho záujmu podľa názoru sťažovateľa nemá prečo mať vzťah s tým, či sú súčasťou skutkových okolností určovacej žaloby skutočnosti verejného záujmu, resp. či aplikované právne normy patria do sféry verejného alebo súkromného práva. Avšak to, aký vplyv má (ne)súlady zákona s ústavou na existenciu naliehavého právneho záujmu, dovolací súd nevysvetlil.

14. Sťažovateľ je presvedčený, že naliehavý právny záujem má, keďže tento imanentne vyplýva zo samotnej podstaty prejednávanej veci, v ktorej sťažovateľ žiada o určenie, že jeho pozemok nie je zaťažený zákonným vecným bremenom podľa § 6 ods. 1 zákona č. 639/2004 Z. z., pretože toto ustanovenie je v rozpore s čl. 20 ods. 4 ústavy, a teda protiústavne zasahuje do vlastníckeho práva sťažovateľa.

15. Ak by žalovaný chcel pristúpiť k zápisu zákonného vecného bremena podľa § 6 ods. 1 zákona č. 639/2004 Z. z. na list vlastníctva, takýto postup predpokladá podanie príslušného návrhu na zápis okresnému úradu, katastrálnemu odboru, ktorý by v správnom konaní mal posúdiť, či zákonné podmienky nevyhnutné na vznik zákonného vecného bremena boli v rozsahu žiadaného zápisu splnené, a teda či predmetné zákonné vecné bremeno skutočne vzniklo. Ak by okresný úrad, katastrálny odbor dospel k takémuto záveru, vykonaním záznamu takejto farchy na list vlastníctva by deklaroval, že predmetné zákonné vecné bremeno skutočne vzniklo. Sťažovateľ by mal v takomto prípade otvorenú cestu obrátiť sa so žalobou na príslušný súd, pričom by (totožne ako v prejednávanej veci) mohol namietat, že zákonné vecné bremeno na jeho pozemku nevzniklo. Takúto možnosť však sťažovateľ nemá a jeho jediným východiskom tak bolo podať predmetnú určovaciu žalobu v civilnom konaní.

16. Sťažovateľ ďalej uvádza, že ním požadované určenie nemá povahu len predbežnej otázky vo vzťahu k posúdeniu, či tu je alebo nie je právo. Rozhodnutie o podanej žalobe v zmysle navrhovaného petitu dá jasnú odpoveď na otázku, či tu právo žalovaného užívať pozemok či na druhej strane povinnosť sťažovateľa trpieť vecné bremeno je alebo nie je. Rozhodnutie vo veci bude znamenať konečné a úplné vyriešenie spornosti právneho vzťahu medzi sťažovateľom a žalovaným.

17. Sťažovateľ je v dôsledku § 6 ods. 1 zákona č. 639/2004 Z. z. v neistom právnom postavení, keď nie je jasné, či je jeho pozemok užívaný na základe právneho titulu, resp. bez takéhoto titulu.

18. Sťažovateľ počas celého konania žiadal konajúce súdy o jeho prerušenie a následné podanie návrhu ústavnému súdu na začatie konania podľa čl. 125 ústavy o súlade § 6 ods. 1 zákona č. 639/2004 Z. z. s čl. 20 ods. 4 ústavy. Zo strany konajúcich súdov boli jeho návrhy zamietané.

19. Samotná skutočnosť, že v namietanom konaní nedošlo k predloženiu veci plénu ústavného súdu na posúdenie (ne)súlady zákona s ústavou, podľa názoru sťažovateľa zakladá porušenie jeho práva na zákonného sudcu podľa čl. 48 ods. 1 ústavy, pretože posúdenie (ne)súlady zákona s ústavou je vo výlučnej kompetencii pléna ústavného súdu.

20. Podľa sťažovateľa národná rada ako zákonodarný orgán nie je v zmysle ústavy oprávnená priamo zákonom nútene obmedziť vlastnícke právo.

21. Sťažovateľ považuje za dôležitú skutočnosť, že po dôkladnom naštudovaní senátnych uznesení sp. zn. IV. ÚS 736/2013 či sp. zn. II. ÚS 500/2018 je možné uzavrieť, že tieto uznesenia neriešia otázku súlady § 6 ods. 1 zákona č. 639/2004 Z. z. s ústavou. O uvedenom svedčí už minimálne

skutočnosť, že takéto posúdenie patrí výhradne do právomoci pléna ústavného súdu, a nie jeho jednotlivým senátom.

22. Sťažovateľ v predmetnom konaní nežiada priznanie finančnej náhrady, ale žiada, aby súd určil, že jeho pozemok nie je zaťažený zákonným vecným bremenom, a to z dôvodu, že zákonné vecné bremeno v zmysle § 6 ods. 1 zákona č. 639/2004 Z. z. je v rozpore s ústavou. Odpoveď na túto kľúčovú otázku nie je možné podľa jeho názoru vyvodzovať z rozhodnutí, ktoré sa touto otázkou meritórne nezaoberali, pretože je zrejmé, že jediné meritórne rozhodnutie o tejto otázke môže prijať výlučne plénum ústavného súdu.

23. Podľa sťažovateľa ústavný súd sa dosiaľ meritórne nezaoberal súladom § 6 ods. 1 zákona č. 639/2004 Z. z. s čl. 20 ods. 4 ústavy. Právny poriadok Slovenskej republiky nestanovil žiadne administratívne konanie ani neurčil žiadny štátny orgán, ktorý by mal rozhodovať o nútenom obmedzení vlastníckych práv v zmysle § 6 ods. 1 zákona č. 639/2004 Z. z. Právny poriadok Slovenskej republiky nestanovuje ani žiaden režim náhrad, ktoré by mali byť poskytované za nútené obmedzenie vlastníckeho práva v zmysle § 6 ods. 1 zákona č. 639/2004 Z. z. Vlastník pozemku, na ktorý dopadá § 6 ods. 1 zákona č. 639/2004 Z. z., nemá možnosť domáhať sa preskúmania toho, či obmedzenie jeho vlastníckeho práva k pozemku vecným bremenom je vo verejnom záujme. Podľa jeho názoru úprava § 6 ods. 1 zákona č. 639/2004 Z. z. nie je vo verejnom záujme.

24. Sťažovateľ zastáva názor, že prijatím zákona č. 639/2004 Z. z. Slovenská republika neusporiadala vzťahy v súlade s verejným záujmom. Naopak, dobromyseľných občanov, ktorí sú vlastníkami pozemkov, na ktorých sa nachádzajú stavby diaľnic, vystavila právnej neistote, keďže v rozpore so základnými demokratickými princípmi zriadila neústavný inštitút, ktorým obmedzila práva vlastníkov pozemkov.

25. S ohľadom na všetky už uvedené skutočnosti sťažovateľ zastáva názor, že jeho pozemok bol neústavne zaťažený vecným bremenom zriadeným priamo zákonom č. 639/2004 Z. z. a sťažovateľovi tak bolo odňaté právo pokojne užívať svoj majetok.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

26. Ústavný súd ústavnú sťažnosť sťažovateľa predbežne prerokoval na neverejnom zasadnutí senátu ústavného súdu podľa § 56 ods. 1 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) a zisťoval, či ústavná sťažnosť obsahuje všeobecné náležitosti podania (§ 39 zákona o ústavnom súde), všeobecné náležitosti návrhu na začatie konania (§ 43 zákona o ústavnom súde), osobitné náležitosti ústavnej sťažnosti (§ 123, § 124 a § 132 ods. 1 a 2 zákona o ústavnom súde) a či nie sú dané dôvody na jej odmietnutie podľa § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

27. Predmetom konania o ústavnej sťažnosti je preskúmanie opodstatnenosti argumentácie, ktorou sťažovateľ namieta, že napadnutými rozhodnutiami krajského súdu a najvyššieho súdu boli porušené jeho označené práva. Napadnuté rozhodnutia sťažovateľ považuje za arbitrárne a nepreskúmateľné z dôvodu ústavne neudržateľného riešenia dvoch otázok, a to (ne)prerušenia konania z dôvodu posúdenia, či inštitút zákonného vecného bremena podľa § 6 ods. 1 zákona č. 639/2004 Z. z. je v súlade s čl. 20 ods. 4 ústavy a toho, či sťažovateľ má naliehavý právny záujem

na podanej žalobe o určenie, že nehnuteľnosť nie je zaťažená vecným bremenom. Konajúce súdy v napadnutých rozhodnutiach podľa sťažovateľa nedali odpovede na všetky relevantné námietky vznesené sťažovateľom.

III.1. K namietanému porušeniu základných práv sťažovateľa napadnutým rozhodnutím krajského súdu:

28. V prípadoch, ak ústavný súd pri predbežnom prerokovaní ústavnej sťažnosti zistí, že sťažovateľ sa ochrany základných práv alebo slobôd môže (mohol) domôcť využitím jemu dostupných a účinných prostriedkov nápravy pred iným súdom, musí takúto sťažnosť odmietnuť z dôvodu nedostatku právomoci na jej prerokovanie (m. m. IV. ÚS 115/07).

29. Podľa § 132 ods. 1 zákona o ústavnom súde ak o ochrane základných práv a slobôd sťažovateľa vo veci, ktorej sa ústavná sťažnosť týka, je príslušný rozhodovať iný súd, ústavný súd uznesením ústavnú sťažnosť odmietne pre nedostatok právomoci na jej prerokovanie.

30. Ústavný súd konštatuje, že proti napadnutému rozhodnutiu krajského súdu bolo prípustné dovolanie, ktoré sťažovateľ aj využil. Z toho vyplýva, že námietky sťažovateľa uvedené v dovolaní proti napadnutému rozhodnutiu krajského súdu preskúmal najvyšší súd ako súd dovolací, ktorý rozhodol napadnutým rozhodnutím.

31. Ústavný súd musí všeobecným súdom poskytnúť príležitosť plne rozvinúť ich právomoc, keďže aj im patrí možnosť a povinnosť poskytnúť sťažovateľovým základným právam a slobodám ochranu v medziach ich zákonom zverených kompetencií. Táto ochrana je v rámci vzťahu medzi všeobecnými súdmi a ústavným súdom podľa princípu subsidiarity delená a postupná, nie delená a súbežná. Ústavný súd nie je súčasťou systému všeobecného súdnictva a jeho právomoc nastupuje spravidla až vtedy, ak sťažovateľ pred všeobecnými súdmi vyčerpá všetky účinné prostriedky nápravy vo vzťahu ku konaniu, resp. k rozhodnutiu ako celku. V prípade, ak v rámci toho istého konania (rozhodnutia) je možné niektoré námietky uplatniť pred dovolacím súdom a iné nie, ústavný súd v tejto súvislosti považuje za v rozpore s už zmieneným princípom subsidiarity tieto procesné nároky drobiť a ponechať ich samostatnému procesnému osudu. V prípade potenciálneho úspechu sťažovateľa pred dovolacím súdom (čo i len vo vzťahu k niektorým uplatneným námietkam) totiž stráca ďalšie konanie pred ústavným súdom zmysel (I. ÚS 182/2023).

32. Na spresnenie ústavný súd dodáva, že sťažovateľ by vo vzťahu k odvolaciemu súdu mohol uplatniť námietky neuplatniteľné v mimoriadnom opravnom prostriedku (pozri IV. ÚS 398/2022, IV. ÚS 404/2022), takéto námietky však v ústavnej sťažnosti sťažovateľ neidentifikoval, resp. nemožnosť obrátiť sa s takýmto druhom námietky na dovolací súd ani netvrdí.

33. Z uvedeného dôvodu sa vo veci sťažovateľa uplatnil princíp subsidiarity právomoci ústavného súdu vyplývajúci z čl. 127 ods. 1 ústavy, a preto ústavný súd ústavnú sťažnosť v časti smerujúcej proti napadnutému rozhodnutiu krajského súdu v súlade s § 56 ods. 2 písm. a) zákona o ústavnom súde odmietol pre nedostatok svojej právomoci.

III.2. K namietanému porušeniu základných práv sťažovateľa napadnutým rozhodnutím najvyššieho súdu:

34. Ústavný súd uvádza, že nie je opravnou inštanciou všeobecných súdov (I. ÚS 31/05). Skutkový stav a právne závery všeobecného súdu sú predmetom kontroly zo strany ústavného súdu len vtedy,

ak by prijaté právne závery boli so zreteľom na skutkový stav arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neudržateľné (podobne aj IV. ÚS 43/04).

35. Ústavný súd k vzťahu medzi čl. 46 ods. 1 ústavy, čl. 36 ods. 1 listiny a čl. 6 ods. 1 dohovoru už judikoval, že formuláciou uvedenou v čl. 46 ods. 1 ústavy ústavodarca v základnom právnom predpise Slovenskej republiky vyjadril zhodu zámerov vo sfére práva na súdnu ochranu s právnym režimom súdnej ochrany podľa dohovoru (II. ÚS 71/97). Z uvedeného dôvodu preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (IV. ÚS 195/07).

36. Ústavný súd teda skúmal, či sa najvyšší súd odchýlil od prípustného výkladu aplikovaných právnych noriem, a pristúpil k preskúmaniu zlučiteľnosti napadnutého rozhodnutia najvyššieho súdu s ústavou, listinou, dohovorom.

37. Podľa § 6 ods. 1 zákona č. 639/2004 Z. z. k nehnuteľnostiam spravovaným ku dňu vzniku diaľničnej spoločnosti Slovenskou správou ciest, ktoré sú predmetom prechodu práv a povinností podľa tohto zákona a ktoré nemôžu byť súčasťou predmetu vkladu do diaľničnej spoločnosti z dôvodu nevyporiadania, prípadne nepreukázania vlastníckeho práva štátu k nim a ktorých užívanie je dané tým, že sú zastavané diaľnicami, vzniká v prospech diaľničnej spoločnosti dňom jej vzniku právo zodpovedajúce vecnému bremenu, ktorého obsahom je užívanie nehnuteľností.

38. Podľa § 151o ods. 1 Občianskeho zákonníka vecné bremená vznikajú písomnou zmluvou, na základe závetu v spojení s výsledkami konania o dedičstve schválenou dohodou dedičov, rozhodnutím príslušného orgánu alebo zo zákona. Právo zodpovedajúce vecnému bremenu možno nadobudnúť tiež výkonom práva (vydržaním); ustanovenia § 134 tu platia obdobne.

39. Sťažovateľ v rámci dovolania uplatňoval dovolací dôvod podľa § 420 písm. f) Civilného sporového poriadku (ďalej aj „CSP“) a podľa § 421 ods. 1 písm. a) a b) CSP.

40. Z napadnutého rozhodnutia najvyššieho súdu vyplýva, že sťažovateľ založil dovolací dôvod podľa § 420 písm. f) CSP na tvrdení, že napadnuté rozhodnutie krajského súdu nebolo dostatočné odôvodnené, nedalo odpovede na námietky vznesené sťažovateľom, a to 1. nepredloženie veci plénu ústavného súdu na posúdenie súladu § 6 zákona č. 639/2004 Z. z. s čl. 20 ods. 4 ústavy, 2. súd prvej inštancie nemal oprávnenie na posudzovanie súladu právneho predpisu s ústavou, 3. konajúcimi súdmi aplikovaná judikatúra nesúvisela s prejednávanou vecou a 4. existencia naliehavého právneho záujmu sťažovateľa na určovacej žalobe.

41. Najvyšší súd v súvislosti s týmito námietkami sťažovateľa uviedol, že odôvodnenie odvolacieho súdu spĺňa náležitosti odôvodnenia vyplývajúce z § 220 ods. 2 v spojení s § 393 ods. 2 CSP, lebo zodpovedá základnej (formálnej) štruktúre odôvodnenia rozhodnutia. Súslednosti jednotlivých častí odôvodnenia a ich obsahové (materiálne) náplne zakladajú súhrnne ich zrozumiteľnosť aj všeobecnú interpretačnú presvedčivosť. Z odôvodnenia rozsudku vyplýva vzťah medzi skutkovými zisteniami aj úvahami pri hodnotení dôkazov na jednej strane a právnymi závermi na strane druhej. V hodnotení skutkových zistení neabsentuje žiadna relevantná skutočnosť alebo okolnosť. Argumentácia odvolacieho súdu je koherentná a jeho rozhodnutie konzistentné, logické a presvedčivé, premisy v ňom zvolené aj závery, ku ktorým na ich základe dospel, sú prijateľné pre právnickú aj laickú verejnosť. Vysporiadanie sa s uplatnenými podstatnými odvolacími námietkami odvolacím súdom možno považovať za dostatočné aj v zmysle § 387 ods. 3 CSP. Ak prvoinstančný a odvolací súd dospeli k názoru, že v danom prípade nie je potreba začatia konania o súlade

označeného ustanovenia zákona pred ústavným súdom, nebolo ich povinnosťou vyhovieť tejto požiadavke sťažovateľa a svoje rozhodnutie riadne odôvodnili (body 13 a 14 odôvodnenia).

42. Ústavný súd v tejto súvislosti konštantne judikuje, že § 420 písm. f) CSP upravuje prípustnosť dovolania (a v prípade naplnenia tohto dôvodu zároveň aj jeho dôvodnosť) v prípadoch, v ktorých miera porušenia procesných práv strany sporu postupom všeobecného súdu nadobudla intenzitu porušenia jej práva na spravodlivý proces. Pod porušením práva na spravodlivý proces v zmysle tohto ustanovenia treba rozumieť nesprávny procesný postup súdu spočívajúci predovšetkým v zjavnom porušení kogentných procesných ustanovení, ktoré sa vymyká nielen zákonnému, ale aj ústavnému rámcu a ktoré tak zároveň znamená aj porušenie ústavne zaručených procesných práv spojených s uplatnením súdnej ochrany práva. Ide napríklad o právo na verejné prejednanie veci za prítomnosti strany sporu, právo vyjadriť sa k všetkým vykonávaným dôkazom, právo na riadne odôvodnenie rozhodnutia, na predvídateľnosť rozhodnutia, na zachovanie rovnosti strán v konaní, na relevantné konanie súdu spojené so zákazom svojvoľného postupu a na rozhodnutie o riadne uplatnenom nároku spojené so zákazom *denegatio iustitiae* (odmietnutia spravodlivosti). Ak rozhodnutie odvolacieho súdu v podstatných bodoch nespĺňa požiadavky vyplývajúce z čl. 46 ústavy, resp. čl. 6 ods. 1 dohovoru v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces, zodpovedá táto okolnosť dôvodu prípustnosti dovolania podľa § 420 písm. f) CSP (napr. IV. ÚS 314/2020).

43. Ústavný súd zároveň dopĺňa, že právo na spravodlivý proces môže všeobecný súd porušiť aj svojím rozhodnutím ako výsledkom svojej procesnej činnosti, ak v jeho odôvodnení absentuje zásadné vysvetlenie dôvodov podstatných pre jeho rozhodnutie. Ak takéto odôvodnenie nespĺňa požiadavky vyplývajúce z čl. 46 ods. 1 ústavy, resp. čl. 6 ods. 1 dohovoru v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces, zodpovedá táto okolnosť dôvodu prípustnosti dovolania podľa § 420 písm. f) CSP.

44. Pre účely posúdenia ústavnej sťažnosti sťažovateľa sa ústavný súd podrobne oboznámil tiež s obsahom odôvodnenia rozsudkov okresného súdu a krajského súdu, a to v súlade so svojím ustáleným právnym názorom, podľa ktorého odôvodnenie rozhodnutia súdu prvej inštancie a odvolacieho súdu nemožno posudzovať izolovane (II. ÚS 78/05, III. ÚS 264/08, IV. ÚS 372/08), pretože tieto konania z hľadiska ich predmetu tvoria jeden celok.

45. V tejto súvislosti ústavný súd konštatuje, že súd prvej inštancie, ako aj odvolací súd odôvodnili svoje rozhodnutia ústavne konformným spôsobom, t. j. dostatočne a relevantne, umožňujúc pochopiť spôsob, akým dospeli k svojmu záveru. Súd prvej inštancie, ako aj odvolací súd podľa názoru ústavného súdu dostačujúco odôvodnili, prečo nebolo možné žalobe sťažovateľa vyhovieť.

46. Ústavný súd konštatuje, že nemá ústavne relevantný dôvod a ani oprávnenie na to, aby prehodnocoval právne závery najvyššieho súdu a tieto následne podroboval ústavnoprávnej korekcii, keďže po oboznámení sa s rozhodnutím súdu prvej inštancie a rozhodnutím odvolacieho súdu podľa názoru ústavného súdu ich meritórne rozhodnutia sú odôvodnené ústavne konformným spôsobom. Ústavný súd konštatuje, že okresný súd aj krajský súd reagovali na námietky sťažovateľa relevantným spôsobom a sťažovateľovi podrobne vysvetlili, prečo žalobe a návrhu na prerušenie konania nebolo možné vyhovieť. Rozhodnutie súdu prvej inštancie (body 24 až 37 odôvodnenia rozsudku okresného súdu) a rozhodnutie odvolacieho súdu (body 16 až 26 odôvodnenia rozsudku krajského súdu) sú dostatočne odôvodnené, uvedené rozhodnutia spĺňajú

všetky náležitosti po stránke formálnej aj materiálnej. Z odôvodnení rozsudkov vyplýva vzťah medzi skutkovými zisteniami aj úvahami pri hodnotení dôkazov na jednej strane a právnymi závermi na strane druhej.

47. Z napadnutého rozhodnutia najvyššieho súdu vyplýva, že sťažovateľ v rámci dovolacieho dôvodu podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP nastolil otázku, či možno nútené obmedzenie vlastníckeho práva podľa § 6 ods. 1 zákona č. 639/2004 Z. z. považovať za súladné s čl. 20 ods. 4 ústavy.

48. Najvyšší súd v súvislosti s týmito námietkami sťažovateľa poukázal na to, že nastolená právna otázka súladu zákonného vecného bremena vzniknutého podľa § 6 ods. 1 zákona č. 639/2004 Z. z. s čl. 20 ods. 4 ústavy nespadá pod § 421 ods. 1 písm. a), b), c) CSP, pretože jej vyriešenie nie je súčasťou priamej rozhodovacej činnosti dovolacieho súdu, ale ústavného súdu (bod 20 odôvodnenia).

49. Z napadnutého rozhodnutia najvyššieho súdu vyplýva, že sťažovateľ v rámci dovolacieho dôvodu podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP nastolil otázku, či má sťažovateľ naliehavý právny záujem na určovacej žalobe, ak sa domáha určenia, že pozemok v jeho vlastníctve nie je zaťažený zákonným vecným bremenom podľa § 6 ods. 1 zákona č. 639/2004 Z. z., ak zároveň namieta, že toto ustanovenie je v rozpore s čl. 20 ods. 4 ústavy.

50. Najvyšší súd v súvislosti s týmito námietkami sťažovateľa poukázal na to, že naliehavý právny záujem sťažovateľa na určení neexistencie zákonného vecného bremena vzniknutého podľa § 6 ods. 1 zákona č. 639/2004 Z. z. v zmysle § 137 písm. c) CSP nie je daný, pretože zákonné vecné bremeno má v danom prípade súvislosť s verejným záujmom, ktorý vyplýva zo skutočnosti, že diaľnica, ktorá je postavená na pozemku sťažovateľa, je všeobecne prospešnou stavbou pre celú verejnosť. Určovacia žaloba má povahu preventívnu a jej účelom je poskytnutie ochrany právnemu postaveniu sťažovateľa v postavení žalobcu skôr, než dôjde k porušeniu právneho vzťahu alebo práva, teda vtedy, keď sa nemožno domáhať ochrany žalobou na plnenie (body 27 a 28 odôvodnenia).

51. Najvyšší súd uzavrel, že dovolanie sťažovateľa je potrebné zamietnuť podľa § 448 CSP.

52. Ústavný súd v súvislosti s námietkami vznesenými sťažovateľom uvádza, že napadnuté rozhodnutie najvyššieho súdu nie je arbitrárne a už citované závery najvyššieho súdu súvisiace s otázkou súladu zákonného vecného bremena podľa § 6 ods. 1 zákona č. 639/2004 Z. z. s čl. 20 ods. 4 ústavy a otázkou neexistencie naliehavého právneho záujmu na podaní určovacej žaloby v danej právnej veci považuje za ústavne udržateľné. Ústavný súd pritom poukazuje na skutočnosť, že v danom prípade bolo možné zo strany sťažovateľa domáhať sa súdnej ochrany prostredníctvom žaloby na plnenie, ktorá mala prednosť pred určovacou žalobou. Avšak sťažovateľ si neuplatnil žalobou nárok na primeranú náhradu za obmedzenie vecného bremena. Žaloba o určenie, že nehnuteľnosť nie je zaťažená vecným bremenom, nemôže v danom prípade nahradiť žalobu na plnenie. Rozhodnutie súdu o určovacej žalobe by sťažovateľovi neprinieslo žiadnu preventívnu ochranu. Jediný praktický význam by po určení o neexistencii zaťaženia pozemku vecným bremenom pre sťažovateľa mala možnosť domáhať sa náhrady za neoprávnené užívanie pozemku. To znamená, že určovacia žaloba sťažovateľa by viedla iba k rozmnožovaniu sporov, čo však nemá byť jej účelom. Prostredníctvom predmetnej určovacej žaloby by sa nedosiahla úprava, ktorá by bola zárukou odvrátenia budúcich sporov medzi sťažovateľom a žalovaným. Z tohto dôvodu

neexistuje naliehavý právny záujem na sťažovateľom podanej určovacej žalobe. Vzhľadom na tieto skutočnosti žalobe sťažovateľa nebolo možné vyhovieť a závery vyplývajúce z rozhodnutia najvyššieho súdu ústavný súd považuje za ústavne udržateľné.

53. Vzhľadom na už uvedené zistenia ústavný súd konštatuje, že pri preskúmaní napadnutého rozhodnutia najvyššieho súdu nezistil žiadnu skutočnosť, ktorá by signalizovala svojvoľný postup dovolacieho súdu, t. j. taký jeho postup, ktorý by nemal oporu v zákone. Práve naopak, takýto postup a rozhodnutie dovolacieho súdu relevantný právny predpis výslovne umožňoval, preto napadnuté rozhodnutie v predmetnom prípade nemohlo znamenať odoprenie prístupu sťažovateľa k súdnej ochrane v konaní o mimoriadnych opravných prostriedkoch.

54. Ústavný súd zastáva názor, že sťažovateľovi v konaní pred všeobecnými súdmi nebolo znemožnené uplatňovať prostriedky procesného útoku a procesnej obrany. V konaní o ústavnej sťažnosti sťažovateľ vôbec neuviedol žiadne nové prostriedky procesného útoku a procesnej obrany, ktoré by nemohol uplatniť v konaní pred všeobecnými súdmi. Argumentácia obsiahnutá v ústavnej sťažnosti sa v podstate zhoduje s námietkami prednesenými v konaní pred všeobecnými súdmi, či už v rámci podaného odvolania, alebo dovolania, a nemôže viesť k vysloveniu porušenia označených práv sťažovateľa.

55. Vzhľadom na už uvedené ústavný súd konštatuje, že napadnutým rozhodnutím najvyššieho súdu nedošlo k porušeniu označených práv sťažovateľa v ústavnoprávnej rovine.

56. Za zjavne neopodstatnenú ústavnú sťažnosť možno považovať takú, pri ktorej predbežnom prerokovaní ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, a to buď pre nedostatok príčinnej súvislosti medzi označeným postupom alebo rozhodnutím príslušného orgánu verejnej moci a základným právom alebo slobodou, ktorých porušenie sa namietalo, prípadne z iných dôvodov (I. ÚS 66/98, tiež napr. I. ÚS 4/00, II. ÚS 101/03, IV. ÚS 136/05, III. ÚS 198/07).

57. Najvyšší súd ústavne konformným a akceptovateľným spôsobom dospel k názoru, že dovolanie sťažovateľa je potrebné zamietnuť, pričom dostatočne vysvetlil dôvody, ktoré viedli k tomuto záveru, a tento názor nebol ústavným súdom vyhodnotený ako svojvoľný (a teda ústavne neudržateľný), preto absentuje akákoľvek príčinná súvislosť medzi napadnutým rozhodnutím najvyššieho súdu a porušením označených práv sťažovateľa.

58. K iným dôvodom, ktoré môžu zakladať záver o zjavnej neopodstatnenosti ústavnej sťažnosti, nesporne patrí aj ústavnoprávny rozmer, resp. ústavnoprávna intenzita namietaných pochybení či nedostatkov v činnosti alebo rozhodovaní príslušného orgánu verejnej moci posudzovaná v kontexte s konkrétnymi okolnosťami prípadu (m. m. IV. ÚS 362/09, m. m. IV. ÚS 62/08). Ani z tohto hľadiska ústavný súd nezaznamenal nedostatky či inú zrejmú nespravodlivosť v namietanom rozhodnutí najvyššieho súdu. Navyše sťažovateľ v ústavnej sťažnosti v podstate opakuje svoju argumentáciu uplatnenú v rámci podaného dovolania.

59. Ústavný súd uzatvára, že v posudzovanej veci nezistil porušenie označených práv sťažovateľa podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, čl. 36 ods. 1 listiny a podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutým rozhodnutím najvyššieho súdu. Závery, ku ktorým najvyšší súd v napadnutom rozhodnutí dospel, nemožno označiť za svojvoľné (arbitrárne), a tým za ústavne neudržateľné. Z odôvodnenia rozhodnutia dovolacieho súdu nevyplýva jednostrannosť ani taká aplikácia príslušných ustanovení

všeobecne záväzných právnych predpisov, ktorá by bola popretím ich účelu, podstaty a zmyslu. Skutočnosť, že sťažovateľ sa s právnym názorom najvyššieho súdu nestotožňuje, nestačí na prijatie záveru o zjavnej arbitrárnosti napadnutého rozhodnutia. Aj stabilná rozhodovacia činnosť ústavného súdu (II. ÚS 4/94, II. ÚS 3/97, I. ÚS 204/2010) rešpektuje názor, podľa ktorého nemožno právo na súdnu ochranu stotožňovať s procesným úspechom vo veci.

60. Vzhľadom na už uvedené ústavný súd pri predbežnom prerokovaní odmietol ústavnú sťažnosť sťažovateľa v tejto časti podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnenú.

III.3. K namietanému porušeniu práv sťažovateľa podľa čl. 20 ods. 1 a 4 ústavy, čl. 11 ods. 1 listiny a čl. 1 dodatkového protokolu:

61. K namietanému porušeniu práva na ochranu vlastníctva podľa čl. 20 ods. 1 a 4 ústavy, čl. 11 ods. 1 listiny a čl. 1 dodatkového protokolu je potrebné uviesť, že sťažovateľ namieta ich porušenie v spojení s namietaným porušením svojho základného práva na súdnu ochranu a práva na spravodlivý proces alebo v nadväznosti na toto porušenie. Keďže ústavný súd dospel k záveru, že v danom prípade nedošlo k porušeniu základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, čl. 36 ods. 1 listiny a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, nemohlo dôjsť ani k porušeniu týchto sťažovateľom označených práv hmotného charakteru, a preto ústavný súd pri predbežnom prerokovaní odmietol ústavnú sťažnosť sťažovateľa v tejto časti podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnenú.

III.4. K namietanému porušeniu základného práva sťažovateľa podľa čl. 48 ods. 1 ústavy:

62. Pokiaľ ide o namietané porušenie základného práva na zákonného sudcu podľa čl. 48 ods. 1 ústavy, sťažovateľ uviedol, že ho vidí v tom, že konajúce súdy nevyhoveli jeho návrhu na prerušenie súdneho konania a nepredložili vec plénu ústavného súdu podľa čl. 125 ústavy na rozhodnutie o súlade § 6 ods. 1 zákona č. 639/2004 Z. z. s čl. 20 ods. 4 ústavy, v dôsledku čoho bolo porušené jeho právo na zákonného sudcu.

63. Prvoradým účelom základného práva na zákonného sudcu vyplývajúceho z čl. 48 ods. 1 ústavy je zabrániť, aby súd, ktorý má konkrétnu vec prerokovať a rozhodnúť, bol obsadený spôsobom, ktorý by sa dal označiť za svojvoľný alebo prinajmenšom za účelový. Toto základné právo je konkretizované v procesných kódexoch a v predpisoch upravujúcich organizáciu súdnictva a postavenie sudcov.

64. Ústavný súd v tejto súvislosti pripomína svoju judikatúru týkajúcu sa práva na zákonného sudcu, v ktorej uviedol, že princíp zákonného sudcu treba pokladať za celkom neopomenuteľnú podmienku výkonu súdnej moci, keďže na jednej strane dotvára a upevňuje sudcovskú nezávislosť a na strane druhej predstavuje pre účastníka konania, resp. stranu sporu záruku, že na rozhodnutie jeho veci sú povolané súdy a sudcovia podľa vopred ustanovených zásad tak, aby bola zachovaná zásada pevného a náhodného prideľovania súdnej agendy a aby bol vylúčený – pre rôzne dôvody a rozličné účely – výber súdov a sudcov „*ad hoc*“ (pozri napr. I. ÚS 239/04, IV. ÚS 257/07).

65. Európsky súd pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) v súvislosti s právom na zákonného sudcu vyslovil, že rozhodovanie vecí zákonným sudcom (aj súdom) je základným predpokladom na naplnenie podmienok spravodlivého procesu podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Zákonnosť súdu musí

byť okrem iného založená na jeho zložení. Súd zriadený zákonom musí byť teda obsadený zákonným spôsobom (rozsudok EŠLP vo veci *Buscarini v. San Marino* zo 4. 5. 2000).

66. Zákonný sudca je podľa judikatúry ústavného súdu sudca, ktorý spĺňa zákonom ustanovené podmienky na funkciu sudcu. Okrem toho za zákonného sudcu treba však pokladať sudcu určeného v súlade s rozvrhom práce vecne a miestne príslušného súdu; ak súd rozhoduje v senáte, zákonnými sudcami sú všetci sudcovia určení rozvrhom práce na konanie a rozhodovanie v senáte; ako aj sudcu, ktorému boli veci pridelené z dôvodu vylúčenia iného sudcu pre zaujatosť alebo pre iné ďalšie dôvody (pozri napr. II. ÚS 118/02, II. ÚS 119/02).

67. Súčasťou základného práva na zákonného sudcu, resp. na súd zriadený zákonom je popri požiadavkách zákonného vymedzenia vecnej, miestnej a funkčnej príslušnosti súdu, rozdelenia súdnej agendy medzi sudcov a senáty vrátane stanovenia ich počtu i zloženia, požiadavke vylúčenia sudcu z prejednávania a rozhodnutia veci z dôvodov jeho zaujatosti aj právo na náležité preskúmanie námietok strany sporu týkajúcich sa porušenia z týchto požiadaviek vyplývajúcich práv a následné vysporiadanie sa s týmito námietkami preskúmateľným spôsobom súdom príslušným na rozhodnutie o nich (napr. I. ÚS 52/97, II. ÚS 47/99, II. ÚS 87/01, I. ÚS 115/02, III. ÚS 202/02, III. ÚS 116/06).

68. V tejto súvislosti je potrebné taktiež zdôrazniť, že právo na zákonného sudcu neznamena právo na konkrétneho sudcu. Zákonný sudca je sudca, ktorý vykonáva funkciu sudcu na príslušnom súde a bol určený v súlade so zákonom a s rozvrhom práce na konanie a rozhodovanie o prejednávanej veci. Ak súd rozhoduje v senáte, zákonnými sudcami sú všetci sudcovia určení podľa rozvrhu práce na konanie a rozhodovanie v senáte. Strana v konaní, v ktorom rozhoduje súd v senáte, nemá právo na vopred určeného sudcu spravodajcu. Zákonným sudcom je aj sudca určený v súlade so zákonom a s rozvrhom práce (pozri napr. II. ÚS 15/96, II. ÚS 16/2011, III. ÚS 459/2017).

69. Z judikatúry ústavného súdu i EŠLP teda možno vyvodiť, že súčasťou záruk spojených s právom na zákonného sudcu sú aj požiadavka transparentnosti a predvídateľnosti pridelenia veci zákonnému sudcovi, t. j. prideľovania súdnej agendy, ktoré musí byť regulované priamo v rozvrhu práce (formálny aspekt), ako aj požiadavka stability súdu zabraňujúca svojvoľnému odňatiu veci zákonnému sudcovi po tom, ako mu bola pridelená, obe tieto požiadavky musia byť reálne, transparentné, určené vopred a musia obsahovať záruky proti ich zneužitiu (materiálny aspekt), aby mohlo dôjsť k naplneniu práva na zákonného sudcu.

70. Záruka súvisiaca so spôsobom určenia zákonného sudcu sa prejavuje tým, že sa veci určené podľa predmetu konania v súlade s rozvrhom práce prideľujú jednotlivým senátom alebo samosudcom náhodným výberom pomocou technických prostriedkov a programových prostriedkov schválených ministerstvom tak, aby bola vylúčená možnosť ovplyvňovania pridelenia vecí, ak zákon neurčuje inak.

71. Ústavný súd konštatuje, že napadnuté rozhodnutie nesignalizuje možnosť porušenia označeného základného práva sťažovateľa na zákonného sudcu.

III.5. K návrhu sťažovateľa na podanie návrhu senátom ústavného súdu na začatie konania podľa čl. 125 ods. 1 ústavy o súlade právnych predpisov:

72. V prvom rade je potrebné načrtnúť niektoré výkladové tézy súvisiace s novokoncipovanou ústavnou a v nadväznosti na ňu zákonnou úpravou účinnou od 1. januára 2025 v konsenze s uznesením sp. zn. IV. ÚS 151/2025.

73. Návrh podľa čl. 127 ods. 5 ústavy sa podáva spolu s ústavnou sťažnosťou a je s ňou obsahovo previazaný. Práve jeho akceptácia najprv senátom a potom plénom ústavného súdu má totiž podmieniť úspech sťažovateľa pri ochrane jeho základného práva alebo slobody podľa čl. 127 ods. 1 ústavy v kontexte normatívnej zmeny podľa čl. 125 ods. 3 ústavy, a to oproti stavu právneho poriadku Slovenskej republiky *de lege lata*, ktorý, naopak, úspech sťažovateľa marí, hoci by z hľadiska právneho predpisu vyššej právnej sily nemal. Sprostredkovane, resp. obsahovo teda ide o sťažnostnú námietku, aj keď s viazanosťou ústavného súdu len jej rozsahom (normatívnym zameraním), a nie aj jej dôvodmi, teda argumentáciou príčin relevantného nesúladu (§ 131a ods. 2 zákona o ústavnom súde); to sa však netýka viazanosti ústavného súdu rozsahom a dôvodmi samotnej ústavnej sťažnosti (§ 45 zákona o ústavnom súde), ktorá je v procesnej súvzťažnosti určujúca. Z už uvedených dôvodov ústavný súd nemôže byť viazaný východiskom ústavnej sťažnosti (súlad relevantných právnych predpisov) a zároveň byť viazaný opačným východiskom jej sprievodného návrhu (nesúlad tých istých právnych predpisov). V naznačenej súvislosti je relevantné to, či je primárny návrh ústavnej sťažnosti na rozhodnutie, ktorého sa sťažovateľ domáha (§ 43 ods. 1 v kontexte s § 123 ods. 1 zákona o ústavnom súde), kompatibilný s návrhom podľa čl. 127 ods. 5 ústavy (§ 123 ods. 4, § 131a ods. 1 a 2 zákona o ústavnom súde).

74. V alternatívnom vyjadrení, návrh podľa čl. 127 ods. 5 ústavy má zmysel a je spôsobilý na vecný prieskum, ak sťažovateľ tvrdí, že platné a účinné znenie pre posúdenie veci relevantného právneho predpisu mu neumožnilo pred podaním ústavnej sťažnosti a neumožňuje ani v konaní o nej uspieť, taký úspech sa však pokúša dosiahnuť prostredníctvom normatívnej zmeny vyvolanej vyslovením nesúladu právnych predpisov podľa čl. 125 ods. 3 ústavy.

75. Možnosť úspešného uplatnenia návrhu podľa čl. 127 ods. 5 ústavy je podmienená tým, že v prípade, ak ústavný súd (senát aj plénum) akceptuje jeho návrh na vyslovenie nesúladu právnych predpisov, privodí to jeho úspech v konaní o ústavnej sťažnosti. V takom prípade je ústavná sťažnosť primárne podaná s návrhovým predpokladom nesúladu právnych predpisov, pričom jej úspech závisí od vyhodnotenia tejto otázky senátom a v prípade jeho kladnej odpovede plénom ústavného súdu; negatívna odpoveď senátu alebo pléna ústavného súdu potom znamená nielen neúspech návrhu podľa čl. 127 ods. 5 ústavy, ale aj samotnej ústavnej sťažnosti.

76. Návrh podľa čl. 127 ods. 5 ústavy je sťažnostnou námietkou spojenou s osobitným spôsobom jej vybavenia senátom ústavného súdu (v prípade konštatácie nesúladu právnych predpisov), platia pre ňu štandardné podmienky konania o ústavnej sťažnosti. Ide predovšetkým o požiadavku subsidiarity, teda predmetná námietka, ak bola uplatniteľná v konaní predchádzajúcim konaniu o ústavnej sťažnosti, mala by v zásade byť v skoršom konaní uplatnená, aby bola v konaní o ústavnej sťažnosti prípustná, pretože ústavný súd použitú argumentáciu zásadne neposudzuje ako prvý v poradí (ak v takom poradí nie je na báze svojej primárnej legálnej pôsobnosti), ale preskúmava spôsob vysporiadania sa s ňou orgánom verejnej moci, ktorý má byť podľa ústavnej sťažnosti porušovateľom práv podľa čl. 127 ods. 1 ústavy. Tomu zodpovedá potreba uplatnenia

argumentu o nesúlade právnych predpisov sťažovateľom v konaní pred všeobecným súdom, ktorý disponuje návrhovým oprávnením podľa čl. 144 ods. 2 ústavy (kontextuálne nadriadený súd pri rozhodovaní o opravných prostriedkoch nemôže prinútiť súd nižšej inštancie podať návrh na začatie konania podľa čl. 125 ods. 1 ústavy, môže však námietke uplatnenej v riadnom alebo mimoriadnom opravnom prostriedku vyhovieť a návrh podať sám). Až následne v prípade neakceptovania návrhu sťažovateľa na využitie oprávnenia podľa čl. 144 ods. 2 ústavy všeobecným súdom možno uplatniť návrh spolu s ústavnou sťažnosťou podľa čl. 127 ods. 5 ústavy.

77. Z obsahu čl. 127 ods. 5 (rovnako ako z čl. 144 ods. 2) ústavy a tam ustanovenej potreby prerušenia konania senátom ústavného súdu (všeobecným súdom) vyplýva aj podmienka prejudiciality, teda možnosť iného rozhodnutia v dotknutej veci senátom ústavného súdu na základe vyhovenia plénom ústavného súdu návrhu senátu na konanie o súlade právnych predpisov, a to v komplexných dôsledkoch takého procesného úspechu generujúceho derogačný nález podľa čl. 125 ods. 3 ústavy a naň nadväzujúci postup (oproti situácii normatívne nezmeneného právneho stavu). Takto je potrebné chápať aj preukázanie, že navrhovaný predmet konania o súlade právnych predpisov sa týka prejednávanej veci v zmysle § 123 ods. 4 písm. d) zákona o ústavnom súde, pričom nepreukázanie splnenia podmienky prejudiciality vyvoláva konzekvencie obsahovo zodpovedajúce § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde, ktoré sa premietnu do nevyhovenia podanému návrhu.

78. Návrh podľa čl. 127 ods. 5 ústavy posúdi senát ústavného súdu pri predbežnom prerokovaní ústavnej sťažnosti podľa § 56 ods. 1 zákona o ústavnom súde. Ak senát ústavnú sťažnosť odmietne (vo všetkých alternatívach dôvodov na také rozhodnutie), nevyhovenie podanému návrhu odôvodní v uznesení o odmietnutí návrhu (ústavnej sťažnosti); rovnako senát postupuje pri odôvodnení nevyhovenia podanému návrhu v prípade prijatia ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie bez prerušenia konania na účel podania svojho návrhu na konanie o súlade právnych predpisov plénu ústavného súdu. Alternatívne senát preruší konanie a podá návrh na konanie o súlade právnych predpisov plénu ústavného súdu; podľa výsledku takého konania senát po pokračovaní v konaní ústavnú sťažnosť prijme na ďalšie konanie (ak jeho návrh uspel) alebo ju odmietne pre jej zjavnú neopodstatnenosť podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde (IV. ÚS 151/2025).

79. Podstata zákonných (legálnych) vecných bremien spočíva v tom, že ide o verejnoprávne obmedzenie vlastníckeho práva, teda vymedzenie obsahu vlastníckeho práva prostredníctvom predpisu verejného práva. Tieto zákonné vecné bremená predstavujú verejnoprávne obmedzenie vlastníckeho práva v nadväznosti na § 123 Občianskeho zákonníka, ktorý limituje oprávnenie vlastníka „medzami zákona“. Obsahom zákonných vecných bremien je najmä právo zriaďovať na cudzích pozemkoch rôzne siete, vstupovať na cudzie pozemky s cieľom údržby týchto sietí a pod. Jedným z charakteristických znakov tzv. legálnych vecných bremien je, že ich režim sa riadi vždy podľa predpisov, ktoré boli platné ku dňu ich vzniku. Napriek skutočnosti, že nový zákon ruší zákon predchádzajúci, zostávajú ustanovenia predchádzajúcich zákonov upravujúce oprávnenia k cudzím nehnuteľnostiam prostredníctvom spätného odkazu stále aplikovateľné (sp. zn. II. ÚS 500/2018).

80. K zákonnosti vzniku vecných bremien zo zákona sa najvyšší súd vyjadril vo viacerých rozhodnutiach tak, že ak tieto legálne (zákonné) vecné bremená majú všetky jednotiace znaky, t. j. ide o obmedzenie vlastníckeho práva založené verejnoprávnymi normami kogentného charakteru s významným prvkom súkromnoprávnym, okruh oprávnených subjektov je vymedzený druhovo a nezapisujú sa do katastra nehnuteľností (sp. zn. 5Cdo/175/2019 z 27. apríla 2022). Vecné bremená zriadené na základe zákona majú špecifický režim upravený verejnoprávnymi predpismi, na základe ktorých boli zriadené (napr. zákon o energetike), no majú aj prvok súkromnoprávny. Občianske právo definuje vecné bremeno ako právo niekoho iného než vlastníka veci, ktoré ho obmedzuje tak, že je povinný niečo trpieť, niečoho sa zdržať alebo niečo konať; tzv. zákonné vecné bremená majú tento charakter tiež. Ich režim ale nie je celkom totožný s režimom zmluvných vecných bremien, lebo sa riadi špeciálnou úpravou právnych predpisov, ktoré upravujú činnosti, na ktorých prevádzkovanie vznikli (sp. zn. 4Cdo/89/2008).

81. Otázka zákonných vecných bremien je v slovenskom právnom poriadku rozpracovaná nielen v rovine právnej teórie, ale je dlhodobo ustálená aj v rozhodovacej praxi najvyšších súdnych autorít. K obmedzeniu vlastníckeho práva dochádza priamo zákonom. Nespornou skutočnosťou bolo, že na pozemku vo vlastníctve sťažovateľa sa nachádza stavba diaľnice D1 Prešov – Košice. Podľa názoru ústavného súdu konštatovanie konajúcich súdov, že účel stavby nepochybne spĺňa verejný záujem, je ústavne udržateľné, keďže diaľnica slúži širokej verejnosti. Diaľnicu je možné kvalifikovať ako stavbu, ktorá je verejne prospešná. Konajúce súdy tak postupovali ústavne udržateľným spôsobom, keď nevyhoveli návrhu na prerušenie konania ani určovacej žalobe pre nedostatok naliehavého právneho záujmu na jej podaní.

82. Ústavný súd poznamenáva, že sťažovateľ uviedol medzi dôvodmi podanej žaloby a návrhu na prerušenie konania na účely predloženia veci ústavnému súdu aj to, že nemôže uplatniť nárok na náhradu za vecné bremeno, pretože súdy vo svojej rozhodovacej činnosti uprednostňujú jednorazovú náhradu, ktorú bolo treba uplatniť vo všeobecnej trojročnej premlčacej dobe od účinnosti zákona č. 639/2004 Z. z., teda k 1. januáru 2005, hoci tento zákon v § 6 ods. 1 charakter náhrady za zákonné vecné bremeno nešpecifikuje.

83. Reagujúc na argumentáciu sťažovateľa, ústavný súd konštatuje, že právne predpisy upravujúce zákonné vecné bremená síce definujú náhradu za verejnoprávne obmedzenie vlastníckeho práva – t. j. za zákonné vecné bremeno, zásadne ako jednorazovú (napr. § 33 ods. 1 a § 38a ods. 3 zákona č. 213/1997 Z. z. o neziskových organizáciách poskytujúcich všeobecne prospešné služby v znení neskorších predpisov, § 4 ods. 4 a § 6a ods. 2 zákona č. 513/2009 Z. z. o dráhach a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, § 11 ods. 5, 9, 10 a 12 a § 96 zákona č. 251/2012 Z. z. o energetike a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, § 18a zákona č. 39/2013 Z. z. o integrovanej prevencii a kontrole znečisťovania životného prostredia a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, § 19 zákona č. 79/2015 Z. z. o odpadoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a ďalšie), avšak s ohľadom na nález ústavného súdu vo veci sp. zn. PL. ÚS 42/2015 z 12. októbra 2016 nemožno vylúčiť ani iný spôsob náhrady najmä tam, kde zákony upravujúce zákonné vecné bremená náhradu za vznik práva zodpovedajúceho vecnému bremenu a ich formu neupravujú vôbec, ako to je práve v spornom § 6 zákona č. 639/2004 Z. z. či v § 23 ods. 5 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 182/1993 Z. z. o vlastníctve bytov a nebytových priestorov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o vlastníctve bytov“), § 4

zákona č. 66/2009 Z. z. o niektorých opatreniach pri majetkovoprávnom usporiadaní pozemkov pod stavbami, ktoré prešli z vlastníctva štátu na obce a vyššie územné celky, a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 66/2009 Z. z.“). Všeobecný súd má tak pre prípad chýbajúcej zákonnej úpravy vo veciach náhrady za zákonné vecné bremená dostatok ústavných aj zákonných podkladov, aby za použitia analógie mohol bez obáv o dodržanie, resp. zachovanie ústavnosti a zákonnosti svojho postupu s prihliadnutím na princípy všeobecnej spravodlivosti, ako aj ostatné princípy, na ktorých Civilný sporový poriadok spočíva, vo veci rozhodnúť za dodržania rozumného usporiadania vzťahov medzi sporovými stranami tak, ako to predpokladá čl. 4 ods. 2 CSP (obdobne napr. I. ÚS 27/2023)

84. V nadväznosti na uvedenú argumentáciu ústavný súd konštatuje, že námietky vznesené sťažovateľom v ústavnej sťažnosti týkajúce sa jeho návrhu na prerušenie konania a predloženie veci plénu ústavného súdu nesignalizujú existenciu dôvodov, pre ktoré by ústavný súd mal prerušiť konanie a predložiť vec plénu ústavného súdu na rozhodnutie o súlade § 6 ods. 1 zákona č. 639/2004 Z. z. s čl. 20 ods. 4 ústavy.

85. Keďže ústavný súd nezistil porušenie označených základných práv sťažovateľa podľa čl. 20 ods. 1 a 4, čl. 46 ods. 1 ústavy, podľa čl. 11 ods. 1, čl. 36 ods. 1 listiny, čl. 48 ods. 1 ústavy, práv podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru a podľa čl. 1 ods. 1 dodatkového protokolu, neexistuje ústavne relevantný dôvod na to, aby do napadnutého rozhodnutia najvyššieho súdu zasahoval, pri predbežnom prerokovaní odmietol ústavnú sťažnosť sťažovateľa v tejto časti podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnenú. Zároveň senát ústavného sa z uvedených dôvodov nezaoberal návrhom sťažovateľa na prerušenie konania a predloženie veci plénu ústavného súdu na rozhodnutie o súlade § 6 ods. 1 zákona č. 639/2004 Z. z. s čl. 20 ods. 4 ústavy.

86. V závere na okraj veci nemožno opomenúť, že sťažovateľ sa náhrady za obmedzenie svojho vlastníckeho práva, či už z titulu náhrady za zákonné vecné bremeno, nájmu, alebo bezdôvodného obohatenia (a to podľa napadnutého zákona alebo zákona o vlastníctve bytov alebo zákona č. 66/2009 Z. z.), neúspešne domáha opakovane, a to aj podaniami na ústavnom súde (napr. v konaniach sp. zn. I. ÚS 1/2012, sp. zn. II. ÚS 501/2011, sp. zn. II. ÚS 506/2011, sp. zn. III. ÚS 13/2010, sp. zn. IV. ÚS 227/2012, sp. zn. I. ÚS 474/2013, II. ÚS 323/2017, sp. zn. IV. ÚS 264/2018, sp. zn. IV. ÚS 390/2018, sp. zn. IV. ÚS 490/2020, sp. zn. IV. ÚS 539/2020, sp. zn. III. ÚS 276/2021, sp. zn. I. ÚS 222/2022, sp. zn. I. ÚS 620/2022, sp. zn. III. ÚS 654/2023, sp. zn. II. ÚS 144/2024, sp. zn. IV. ÚS 459/2024 a ďalšie), ako aj pred ESLP (Jarkovský proti Slovenskej republike, sťažnosť č. 4014/12, rozhodnutie z 2. 7. 2019). Tentoraz zvolil konštrukciu určovacej žaloby, že jeho pozemok „*nie je zaťažovaný zákonným vecným bremenom*“ (bližšie bod 2 odôvodnenia tohto uznesenia), napriek tomu, že východiská ústavného súdu sú mu dobre známe (k tomu napr. uznesenie č. k. II. ÚS 114/2014/2024-19 z 20. marca 2024, bod 25 a nasl.).

87. Vzhľadom na to, že ústavný súd konštatoval zjavnú neopodstatnenosť ústavnej sťažnosti, ostatnými návrhmi obsiahnutými v ústavnej sťažnosti (zrušenie napadnutého rozhodnutia a priznanie náhrady trov konania) sa už nezaoberal.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Bratislave (detašované pracovisko) 7. mája 2025

Jana Baricová
predsedníčka senátu